

Стаття надійшла до редакції 13. 10. 2017

Перевірено на плагіат 10.10.2017 р.

унікальність – 99.99%

УДК 81'42

ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС ЯК ІНСТРУМЕНТ МАНІПУЛЮВАННЯ СВІДОМІСТЮ ЕЛЕКТОРАТУ (на матеріалі інавгураційної промови Дональда Трампа 20 січня 2017 р.)

Голубовська Ірина Олександрівна, igolubovska777@gmail.com

д.філол.н., професор

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

Інститут філології

Орлова Тетяна Володимирівна, orlova.knu@gmail.com

д. іст. н., професор

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У рамках статті характеризується політичний інституційний дискурс як інструмент впливу на маси і маніпулювання їх свідомістю, настроями, поведінкою в інтересах невеликої групи людей, які іменують себе політичною елітою суспільства. Політичний дискурс розглядається у вузькому значенні – як дискурс конкретного політика (у даному випадку Д. Трампа), що представляє республіканську партію США. На матеріалі інавгураційної промови Трампа, яку він виголосив 20 січня 2017 року, розглянуто комунікативні тактики: аргументації; ідентифікації; інтимізація; позитивної самопрезентації; звинувачення; сакральної символізації; об'єднання суспільних зусиль та спонукання до кооперації з владою; позитивного прогнозування, котрі реалізуються за допомогою вербалізацій тих чи тих комунікативних ходів. Такі традиційні стилістичні фігури, як анафора, епіфора, антитеза, триколон та ін. широко задіяні в ролі кінцевих вербалізацій маніпулятивних інтенцій адресанта. Причому анафора концентрує увагу слухачів на вихідній авторській установці, а епіфора – фокусує увагу реципієнта на наслідках дій, на їх бажаному результаті. Імплицитною основою дискурсивного розгортання комунікативних тактик слугують етико-духовні цінності американського народу, які політик використовує у своїх комунікативних цілях з метою досягнення потужного впливу на цільову аудиторію. Як видається, структура маніпулятивного впливу на вербально-семантичному і глибинно-когнітивному рівнях політичного тексту жанру інавгураційної промови буде мати приблизно один і той самий характер, що необхідно довести на основі безпосереднього дослідження інших політичних промов політиків, котрі належать різним політичним культурам.

Ключові слова: політичний дискурс; маніпуляція; комунікативна тактика, комунікативний хід, теза, антитеза, синтез, повтор, анафора, епіфора, імплицитна семантика, американські цінності

Актуальні проблеми мовознавства

© Голубовська І. О., igolubovska777@gmail.com, Орлова Т. В., orlova.knu@gmail.com

Політичний дискурс як інструмент маніпулювання свідомістю електорату (на матеріалі інавгураційної промови Дональда Трампа 20 січня 2017 р.) (Українською)

**ПОЛИТИЧЕСКИЙ ДИСКУРС КАК ИНСТРУМЕНТ
МАНИПУЛИРОВАНИЯ СОЗНАНИЕМ ЭЛЕКТОРАТА
(на материале инаугурационной речи Дональда Трампа)**

Голубовская Ирина Александровна, igolubovska777@gmail.com

д.філол.н., професор

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Орлова Тетяна Владимировна, orlova.knu@gmail.com

д. іст. н., професор

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

В рамках статті характеризується політичний інституціональний дискурс як інструмент впливу на маси і маніпулювання їх свідомістю, настроєннями, поведінкою в інтересах невеликої групи людей, іменуючих себе політичною елітою суспільства. Політичний дискурс розглядається в вузькому значенні – як дискурс конкретного політика (Д. Трампа), представляючого республіканську партію США. На матеріалі інаугураційної мови Трампа, проведеної 20 січня 2017 року, розглянуті комунікативні тактики: аргументації; ідентифікації; інтимізації; позитивної самопрезентації; обвинувачення; сакральної символізації; об'єднання суспільних зусиль і заохочення до кооперації з владою; позитивного прогнозування, – які реалізуються з допомогою вербалізацій тих чи інших комунікативних ходів. Такі традиційні стилістичні фігури, як анафора, епіфора, антитеза, триколон і др. широко застосовані в ролі кінцевих вербалізацій маніпулятивних інтенцій адресанта. Причому анафора концентрує увагу слухачів на вихідній авторській установці, а епіфора – фокусує увагу реципієнта на наслідках дій, на їх бажаному результаті. Імпліцитною основою дискурсивного розгортання комунікативних тактик служать етико-духовні цінності американського народу, які політик використовує в своїх комунікативних цілях з метою досягнення потужного впливу на цільову аудиторію. Як представляється, структура маніпулятивного впливу на вербально-семантичному і глибинно-когнітивному рівнях політичного тексту жанру інаугураційної мови буде мати приблизно один і той же характер, що необхідно довести на основі безпосереднього дослідження політичних мов інших політиків, належачих різним політичним культурам.

Ключові слова: політичний дискурс; маніпуляція; комунікативна тактика, комунікативний ход; тезис, антитеза, синтез: повтор, анафора, епіфора; імпліцитна семантика, американські цінності.

**POLITICAL DISCOURSE AS A TOOL FOR MANIPULATING THE
CONSCIOUSNESS OF THE ELECTORATE
(on the material of inaugural address of Donald Trump)**

Golubovska I., igolubovska777@gmail.com

DSc., full prof.;

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Institute of Philology

Orlova T., orlova.knu@gmail.com

DSc., full prof.

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Institute of Philology

The article describes the political institutional discourse as an instrument for influencing the masses and manipulating their consciousness, moods, behavior in the interests of a small group of people who call themselves the political elite of society. Political discourse is considered in a narrow sense – as a discourse of a specific politician (D. Trump), who represent the Republican Party of the United States. On the material of the inaugural of Trump, delivered on January 20, 2017, such communicative tactics are being considered: argumentation; identification; intimidization; positive self-presentation; accusing; sacral symbolization; pooling of public efforts and motivating to cooperate with the authorities; positive forecasting, – which are all realized with the help of verbalizations of various communicative moves. Such traditional stylistic figures as anaphora, epiphora, antithesis, tricolon, etc. are widely involved in the processes of final verbalizations of manipulative intentions of the addressee. Moreover, anaphora concentrates the listeners' attention on the original author's settings, and epiphora focuses the attention of the recipient on the consequences of actions, on their desired result. Ethical and spiritual values of the American people serve as the implicit basis for the discursive actualization of communicative tactics, which the politician uses for his communicative purposes trying to achieve a powerful impact on the target audience. Evidently the structure of the manipulative influence on the verbal-semantic and deep-cognitive levels of the political text of the genre of inaugural is about to have the same character that must be proved on the basis of a study of political speeches of other politicians belonging to different political cultures.

Key words: *political discourse; manipulation; communicative tactics, communicative move; thesis, antithesis, synthesis: repetition, anaphora, epiphora; implicit semantics, American values.*

Сутність, природу і функції політичного дискурсу в сучасній антропологічно орієнтованій лінгвістиці намагаються збагнути на перетині найрізноманітніших ділянок наукового знання. До кола предметних філологічних ділянок, у рамках яких вивчається цей вид дискурсу, окрім традиційних риторики і стилістики, долучилися лінгвосеміотика

Актуальні проблеми мовознавства

© Голубовська І. О., igolubovska777@gmail.com, Орлова Т. В., orlova.knu@gmail.com

Політичний дискурс як інструмент маніпулювання свідомістю електорату (на матеріалі інавгураційної промови Дональда Трампа 20 січня 2017 р.) (Українською)

(Ю. С. Степанов, Р. Барт), прагмалінгвістика (Н. Д. Арутюнова, Ф. С. Бацевич, Т. ван Дейк, В. З. Дем'янков, О. С. Іссерс, К. С. Серажим, Р. Водак), лінгвокультурологія та міжкультурна комунікація (В. А. Маслова, І. А. Стернін, С. Г. Тер-Мінасова), теорія комунікації (Г. Г. Почепцов, Дж. Г. Мід, Дж. Уолтер, У. Фішер, М. МакКомбс, Д. Шоу). Вчені намагаються проаналізувати форму, зміст, іллокуції та перлокуції політичного дискурсу, параметри його ефективності в контексті здійснення маніпулятивно-персуазивного впливу на цільову аудиторію. Адже будь-який політичний дискурс актуалізує ті чи ті ідеологічні погляди, встановлює певні ідейні константи, які виступають маркерами конкретного ідеологічного простору [Цуциєва 2012, с. 105].

Згідно концепції відомого дослідника політичної реальності Якоба Торфінга, політичний дискурс, що представляє собою третю фазу в усвідомленні теорії дискурсу, є реляційною системою практик означування, заангажованою історично, технологічно, економічно, котра має ексклюзивне право реалізовувати будь-який соціальний порядок, у рамках якого і встановлюється «істина» (Р. Барт, Ж. Дерріда, Ю. Крістева, Ж. Лакан, Е. Лакло, Ш. Муфф) [Torfing 2005, p. 5-13]. Основним завданням дискурс-аналізу при такому розумінні дискурсу стає відстеження того, як мова конструює феномени, а не як вона їх відображає: «дискурс є результатом гегемоністських артикуляцій, ціллю яких виступає встановлення як політичного, так і морально-інтелектуального лідерства в суспільстві» [цит. за: Левшенко 2012, с. 105]. Безумовно, що «гегемоністські артикуляції» встановлюються не самі по собі, а внаслідок здійснення **маніпулятивного впливу** на маси. Під маніпуляцією будемо розуміти прихований вплив на підсвідомість адресата з боку відправника повідомлення, яке може бути реалізованим вербально і невербально, будучи спрямованим на керування свідомістю та поведінкою об'єкта маніпулятивного впливу [Кара-Мурза 2005].

Таким чином, мету політичного дискурсу можна визначити як завоювання і утримання влади шляхом поширення певної системи ідеологічних поглядів, що може бути реалізовано завдяки комунікативному впливові (експліцитному та імпліцитному) на когнітивну сферу фокусної цільової аудиторії (електорату). Наразі сформувався два підходи до розуміння змістового наповнення терміна «політичний дискурс»: вузьке і широке. Згідно першого, політичний інституціональний дискурс охоплює промови політиків, урядові документи, партійні програми, тексти парламентських та передвиборчих дебатів, агітаційні матеріали [Дейк 1989, с. 26]. Широке розуміння політичного дискурсу імплікує включення до корпусу вище зазначених текстів «дискурсу реагування»: аналітичних статей журналістів, політологів, громадських активістів, пересічних громадян у соцмережах на ту

чи ту подію політичного життя суспільства в різних ракурсах – побутовому, художньому, публіцистичному [Шейгал 2004, с. 23]. У рамках цієї розвідки ми звернімося до жанру «первинного спілкування» [Бахтин 1986, с. 279], до аналізу того «політичного наративу» [Шейгал 2004, 269], «архітектором» якого виступає політик – головний диспетчер на шляхах ідейних змістів політичної комунікації, яка передбачає транслявання матеріально виражених та імпліцитно закладених інформаційних повідомлень, спрямованих на структурування політичної діяльності, надання тих чи тих смислів політичним подіям з метою формування суспільної думки та, відповідно, впливу на розподіл та використання влади у певній етносоціальній спільноті.

У межах даної розвідки нас цікавитиме **власне політичний інституціональний дискурс**, тобто дискурс, створений безпосередньо політиком як представником певної інституції (партії, адміністрації, парламенту тощо, або кимось із спічрайтерів, що належать до його «команди»), у жанрі інавгураційної промови. Це можна вважати об'єктом даної розвідки; предметом виступатимуть **особливості мовних втілень тактик та комунікативних ходів**, що реалізують загальну маніпулятивну стратегію промови політика, спрямовану на отримання та підтримання політичної влади у суспільстві.

У ході аналізу нашою метамовою виступатимуть терміни на кшталт «комунікативна стратегія», «комунікативна тактика», «комунікативний хід», які вже давно інституалізовані у науковому дискурсі в галузі лінгвопрагматики [Бацевич 2004, Иссерс 2008, Снитко 2003], тому зараз ми лише окреслимо «робочий» зміст цих термінів. Так, під комунікативною стратегією будемо розуміти загальний план комунікації, підпорядкований практичним цілям мовця; тактика тоді – це спосіб реалізації комунікативної стратегії; комунікативний хід – вербальні / невербальні дії того чи того учасника комунікації, спрямовані на досягнення комунікативної мети. Таким чином, ці три терміни знаходяться між собою у гіперонімо-гіпонімічних відносинах.

Розвиваючи підходи до вирізнення маніпулятивних стратегій і тактик, які вже напрацьовані у сучасній політичній лінгвістиці [Дмитрук 2006, Доценко 1997, Кондратенко 2009, Михалёва 2004, Пирогова 2001], пропонуємо власний підхід, згідно якого маніпулятивна стратегія передбачає розгортання таких тактик, як: 1) **аргументація**; 2) **ідентифікація**; 3) **інтимізація**; 5) **позитивної самопрезентації**; 6) **звинувачення**; 7) **сакральної символізації**; 8) **об'єднання суспільних зусиль та спонукання до кооперації з владою**; 9) **позитивного прогнозування**.

Актуальні проблеми мовознавства

© Голубовська І. О., igolubovska777@gmail.com, Орлова Т. В., orlova.knu@gmail.com

Політичний дискурс як інструмент маніпулювання свідомістю електорату (на матеріалі інавгураційної промови Дональда Трампа 20 січня 2017 р.) (Українською)

Матеріалом для цієї статті слугує інавгураційна промова президента Дональда Трампа, 45-ого президента Сполучених штатів Америки, який 20 січня 2017 р. присягнув на вірність американському народу.

На початку своєї промови Дональд Трамп, звертаючись зі словами вдячності до американського народу, вперше в історії постановки цього жанру політичного ораторського мистецтва на американських теренах звернувся також і до **всіх людей світу**: «*Chief Justice Roberts, President Carter, President Clinton, President Bush, President Obama, fellow Americans and people of the world, thank you*». – Голово Верховного Суду Робертс, президенте Картер, президенте Клінтон, президенте Буш, президенте Обама, дорогі американці і люди всього світу: дякую [<http://edition.cnn.com/2017/01/20/politics/trump-inaugural-address/index.html>; <https://zbruc.eu/node/61279>]. Вбачаємо тут імпліцитно реалізованою тактику об'єднання суспільних зусиль та спонукання до кооперації з владою, адресовану не тільки американським громадянам, а й всім жителям планети Земля, яка формально реалізується комунікативним ходом висловлення подяки.

У наступному рядку закладено пресупозицію зруйнованості (вочевидь під час двох каденцій Барака Обами) матеріального та духовного аспектів життя громадян США, оскільки Америка має об'єднати зусилля не тільки для того, щоб «*to rebuild our country*», а й «*to restore its promise for all of our people*»: «*We, the citizens of America, are now joined in a great national effort to rebuild our country and restore its promise for all of our people*». – Ми, громадяни Америки, об'єднані нині у величному національному зусиллі на відновлення нашої країни і відновлення надії всього нашого народу. Реалізується, таким чином, з одного боку, тактика звинувачення попередньої адміністрації у розвалі країни та руйнації обіцянок своєму народу, а з другого – актуалізовано тактику інтимізації за допомогою комунікативного ходу презентації себе як частини нації: «*We, the citizens of America...*». Комунікативний хід реалізований синтагматичним су покладанням особового займенника першої особи множини *we* та збірного іменника *citizens*.

Далі президент, дискурсивно розгортаючи таку американську цінність, як «**Future Orientation / Optimism**» [Kohls 1984]¹, висловлює позитивну впевненість у тому, що курс його адміністрації, будучи суголосним

¹ У подальшому викладі ми будемо спиратися на те бачення системи цінностей американського народу, яке було свого часу запропоновано Робертом Колсом у його статті «The Values Americans Live By» (1984). 3-поміж цінностей, виділених Р. Колсом, такі: 1) change/mobility; 2) personal control over the environment; 3) time and its control; 4) equality/equalitarism; 5) individualism, independence and privacy; 6) self-help; 7) competition and free enterprise; 8) future orientation/optimism; 9) action and work orientation; 10) informality; 11) direction, openness, honesty; 12) practicality/efficiency; 13) materialism/acquisitiveness та ін.

сподіванням американського народу і знов-таки! «народів усього світу», сприятиме подоланню викликів та труднощів і буде успішним: «*Together, we will determine the course of America and the world for many, many years to come. We will face challenges. We will confront hardships. But we will get the job done.*». – Ми разом будемо визначати хід Америки і світу на довгі роки. Ми будемо мужньо зустрічати виклики. Ми будемо протистояти труднощам. Але ми виконаємо свою роботу. Афірмативність цього твердження підкріплюється чотирикратним паралельним повтором єдиної синтаксичної конструкції футурної граматичної семантики на кшталт: **Pron + aux.verb will + main verb + noun, S – P - DO**: «*We will determine the course of America ...; «We will face challenges», «We will confront hardships»; «We will get the job done.*». Тактика інтимізації тут ефективно поєднана з тактикою позитивного прогнозування. Фактично тут закладено відому логічну структуру «теза» – «антитеза» – «синтез», котра використовувалася ще з античності (триколон) у промовою Цицерона, Демосфена, Сократа (найвідоміший приклад “*Veni, vidi, vici*”). У рамках цього синтаксичного повтору дієслівні словосполучення негативної/амбівалентної семантики: «антитетичні» *face challenges, confront hardships* протиставлені «синтетичному» дієслівному словосполученню позитивної оцінності *get the job done*, що створює необхідний для сугестивного впливу ритміко-семантичний баланс.

Слідуючи постулатам ввічливості Ліча-Грайса [Leech 1983, Грайс 1985], Трамп дякує президенту Бараку Обамі і його дружині Мішель за їхню підтримку і допомогу у процесі переходу влади: «*Every four years we gather on these steps to carry out the orderly and peaceful transfer of power. And we are grateful to President Obama and first lady Michelle Obama for their gracious aid throughout this transition. They have been magnificent. Thank you.*». –Щочотири роки ми збираємось на цих сходах, щоб здійснити організоване і мирне передання влади, і ми вдячні президенту Обамі і першій леді Мішель Обамі за люб'язну допомогу в часі всього цього переходу. Вони були чудові. Дякую вам. При цьому він використовує лексику і словосполучення позитивної раціональної оцінності: *the orderly and peaceful transfer of power, grateful, gracious aid, magnificent*. Звичайно, що ввічливість ми не можемо вважати належною до цінностей американської лінгвокультури, проте це є дистинктивна риса американської мовленнєвої поведінки (згадаємо принагідно славнозвісну *American smile* – американську усмішку, без якої важко уявити «спілкування по-американськи»). Водночас ми не вважаємо, що в цьому місці своєї промови він вдався до використання тактики ввічливості з огляду на специфіку дискурсивно-оцінного розгортання наступного абзацу, який перебуває у гострому контрасті з попереднім: «*Today's ceremony, however, has a very special meaning because today we are not merely transferring*

Актуальні проблеми мовознавства

© Голубовська І. О., igolubovska777@gmail.com, Орлова Т. В., orlova.knu@gmail.com

Політичний дискурс як інструмент маніпулювання свідомістю електорату (на матеріалі інавгураційної промови Дональда Трампа 20 січня 2017 р.) (Українською)

power from one administration to another or from one party to another, but we are transferring power from Washington, D.C., and giving it back to you, the people». – Однак нинішня церемонія має дуже особливий сенс. Бо нині ми не просто передаємо владу від однієї адміністрації до іншої чи від однієї партії до іншої, а ми передаємо владу з Вашингтона, округ Колумбія – і передаємо її назад тобі, американський народ.² Фактично Д. Трамп, дискурсивно актуалізуючи таку американську цінність, як **«Direction, Openness, Honesty»**, привселюдно визнає те, що під час каденцій багатьох попередніх президентів Америки влада належала не народові, а елітарним вузьким політичним колам, американському істеблішменту, який захищав виключно свої власні інтереси: *«For too long, a small group in our nation's capital has reaped the rewards of government while the people have borne the cost. Washington flourished, but the people did not share in its wealth. Politicians prospered but the jobs left and the factories closed. The establishment protected itself, but not the citizens of our country. Their victories have not been your victories. Their triumphs have not been your triumphs. And while they celebrated in our nation's capital, there was little to celebrate for struggling families all across our land».* – Надто довго невелика група людей в нашій національній столиці пожинала плоди урядування, а народ за це платив. Вашингтон процвітав, а народ не отримав своєї частки в цьому багатстві. Політики процвітали, а робочі місця зникали і заводи закривалися. Істеблішмент захищав себе, а не громадян нашої країни. Їхні перемоги не були вашими перемогами, їхні тріумфи не були вашими тріумфами; і поки вони святкували в столиці нашої країни, бідуючим сім'ям по всій нашій землі святкувати не було чого».

Ефект маніпулятивного впливу здійснюється тут за рахунок вербалізацій антитетичного протиставлення політичної еліти американського суспільства простим американцям у рамках опозиції «свої – чужі»: *«a small group in our nation's capital has reaped the rewards of government»* – *«the people have borne the cost»*, *«Washington flourished»* – *«people did not share in its wealth»*, *«Politicians prospered»* – *«the jobs left and the factories closed»*, *«The establishment protected itself»* – *«not the citizens of our country»*, *«while they celebrated in our nation's capital»* – *«there was little to celebrate for struggling families all across our land»*. Таким чином, «чужі» для пересічних американців і для самого Трампа! (який ототожнює себе із простим народом за допомогою прийому інтимізації – використання особового займенника множини *we* при зверненні до нації) отримують номінації *a small group* – маленька група, *Washington* – Вашингтон, *politicians* – політики, *the establishment* – істеблішмент, *they* – вони. Категорія «своїх» представлена вербалізаціями *the*

² Цей абзац зводить нанівець всі фігури ввічливості, характерні для попереднього абзацу, і розгортає на текстовому рівні мегасинтаксичну антитетичну конструкцію.

people – народ, *the citizens* – громадяни, *struggling families all across our land* – сім'ї, які борються за виживання по всій нашій землі. Риторичний ефект антитези реалізується не тільки на лексичному, а й на мікросинтаксичному мовному та макросинтаксичному мовленнєвому рівнях за допомогою повторення тричі єдиної моделі складносурядного речення з протиставним сполучником *but*: **S – Pplus, but S – Pminus**, у рамках якої суб'єкт першої частини речення характеризується дієслівним предикатом позитивної оцінки: *flourished, prospered, protected*, а суб'єкт другої частини речення, навпаки, отримує предикатну атрибуцію загальнонегативної оцінності: *borne the cost, left (jobs), closed (the factories), not to protect (the citizens)*. Таким чином, комунікативний хід антитези втілює **комунікативну тактику звинувачення та інтимізації**.

У наступному абзаці «експлуатується» така американська цінність, як «**Equality / Equalitarism**»: «*That all changes starting right here and right now, because this moment is your moment. It belongs to you. It belongs to everyone gathered here today and everyone watching all across America. This is your day. This is your celebration. And this, the United States of America, is your country. What truly matters is not which party controls our government, but whether our government is controlled by the people. January 20th, 2017, will be remembered as the day the people became the rulers of this nation again. The forgotten men and women of our country will be forgotten no longer. Everyone is listening to you now. You came by the tens of millions to become part of a historic movement, the likes of which the world has never seen before. At the center of this movement is a crucial conviction that a nation exists to serve its citizens. Americans want great schools for their children, safe neighborhoods for their families, and good jobs for themselves. These are just and reasonable demands of righteous people and a righteous public.*» – Все це змінюється – просто тут і просто тепер, бо цей час є вашим: він належить вам. Він належить всім, що зібралися нині тут, і всім, хто дивиться по всій Америці. Це ваш день. Це ваше свято. І ці Сполучені Штати Америки є вашою країною. Що дійсно має значення – це не те, яка партія контролює наш уряд, а те, що наш уряд контролюється народом. 20 січня 2017 року будуть пам'ятати як день, коли люди знову стали правителями цієї країни. Забуті чоловіки і жінки нашої країни більше не будуть забутими. Тепер вас слухають всі. Ви прийшли десятками мільйонів, щоб стати частиною історичного руху, якого світ ще ніколи не бачив. В центрі цього руху – ключове переконання, що держава існує для того, щоб служити своїм громадянам. Американці хочуть прекрасних шкіл своїм дітям, безпечного довкілля своїм родинам і гідної роботи собі. Це справедливі і розумні вимоги доброчесної громадськості.

Актуальні проблеми мовознавства

© Голубовська І. О., igolubovska777@gmail.com, Орлова Т. В., orlova.knu@gmail.com

Політичний дискурс як інструмент маніпулювання свідомістю електорату (на матеріалі інавгураційної промови Дональда Трампа 20 січня 2017 р.) (Українською)

Як відомо, рівність (**equality**) виступає однією із найфундаментальніших цінностей американського конституціоналізму поряд із свободою і демократією. Трамп підкреслює момент «передачі» влади американському народові саме в момент своєї інавгураційної промови: *this moment is your moment*, супокладаючи його позитивно забарвленим поняттям *celebration, country, historic movement, righteous people, a righteous public*. Семантика «присвоєння» дискурсивно розгортається за рахунок частого повторення присвійного займенника другої особи множини **your: your day, your celebration, your country**, а також особового займенника другої особи множини – **you**. Таким чином реалізується емоційно заангажована комунікативна **тактика інтимізації**, єднання з народом, досягається позірне зменшення дистанції між владою і народом, яка створює необхідне підґрунтя для втілення **тактики позитивної самопрезентації**.

Проте до цього історичного моменту, тобто під час двох каденцій Б. Обама, сорок четвертого президента США (20.01.2009-20.01.2017), Америка занепадала: «*But for too many of our citizens, a different reality exists. Mothers and children trapped in poverty in our inner cities, rusted out factories scattered like tombstones across the landscape of our nation. An education system flush with cash but which leaves our young and beautiful students deprived of all knowledge. And the crime and the gangs and the drugs that have stolen too many lives and robbed our country of so much unrealized potential. This American carnage stops right here and stops right now*».— Але для дуже багатьох наших громадян реальність зовсім інша: матері та діти, які опинилися в злиднях наших міст; проіржавілі заводи, розкидані як надгробки по ландшафтах нашої країни; система освіти, що повна грошей, але залишає наших молодих і красивих випускників без знань; і злочинність, і банди, і наркотики, що вкрали надто багато життів і обікрали потенціал нашої країни. Ця американська різанина припиняється просто тут і припиняється просто тепер.

Ідея занепаду Америки вербалізується за допомогою слів і словосполучень загальнонегативної семантики: «*mothers and children trapped in poverty*», «*rusted out factories scattered like tombstones*», «*students deprived of all knowledge*», «*the crime, the gangs, the drugs*», «*stolen lives*», «*robbed country*», «*unrealized potential*», «*American carnage*».

Імпліцитно реалізується **комунікативна тактика звинувачення** у невдалий внутрішній політиці, **звернута** на адресу адміністрації Б. Обама та демократичної партії, яка тривалий час перебувала при владі. Заключна фраза цього абзацу «*This American carnage stops right here and stops right now*» входять у композиційний резонанс з початковою «... *all changes starting right here and right now*», остаточно закріплюючи політичні ярлики: **carnage** –

різанина як узагальнюючий пейоративний термін для суті «дотрампової Америки», *changes* – переміни як ключове слово «притрампової Америки»³.

Наступний абзац реалізує комунікативні тактики інтимізації та спонукання до кооперації з владою на основі спільності демократичних цінностей, яка здійснюється за рахунок комунікативного ходу ототожнення болю, мрій, успіху народу: *their pain, their dreams, their success* з болем, мріями, успіхом політичної еліти країни: *our pain, our dreams, our success: We are one nation, and their pain is our pain. Their dreams are our dreams, and their success will be our success. We share one heart, one home, and one glorious destiny. The oath of office I take today is an oath of allegiance to all Americans.* – Ми один народ – і їхній біль є нашим болем. Їхні мрії – це наші мрії, і їхній успіх буде нашим успіхом. В нас спільне серце, спільний дім і спільна славна доля. Присяга, яку я нині прийняв, – це присяга на вірність всім американцям. При цьому знову імпліцитно актуалізовано «стару американську цінність» – «Equality / Equalitarism».

Далі, у наступному абзаці, знову імпліцитно актуалізовано архетипову опозицію «свої-чужі» за допомогою протиставлення всього американського (індустрія, армія, військові, середній клас, робочі, яке занепадає і потерпає від неефективної внутрішньої політики попередньої адміністрації, – зовнішньому світові (іноземна промисловість, армії чужих країн), що сприяло відтоку капіталу зі США і залишило пересічних громадян незахищеними: «*For many decades we've enriched foreign industry at the expense of American industry, subsidized the armies of other countries while allowing for the very sad depletion of our military. We've defended other nations' borders while refusing to defend our own. And we've spent trillions and trillions of dollars overseas while America's infrastructure has fallen into disrepair and decay. We've made other countries rich while the wealth, strength, and confidence of our country has dissipated over the horizon. One by one, the factories shuttered and left our shores with not even a thought about the millions and millions of American workers that were left behind. The wealth of our middle class has been ripped from their homes and then redistributed all across the world*». – Протягом багатьох десятиліть ми збагачували іноземну промисловість у збиток американській індустрії; дотували армії інших країн, дозволяючи при тому, на превеликий жаль, виснажуватися нашому війську, ми захищали чужі кордони, відмовляючись захищати свої, і витрачали трильйони доларів за океаном, у той час коли американська інфраструктура занепадала і руйнувалася. Ми робили інші країни багатими, а багатство, сила і впевненість нашої країни зникали за обрієм. Один за одним заводи закривались і покидали наші береги,

³ Як відомо, «Change» виступає однією з і складових шкали цінностей американців і в якості соціально та політично детермінованого концепту американської ментальності все ще чекає на свого дослідника.

навіть не думаючи про мільйони і мільйони американських робітників, що лишалися позаду. З будинків нашого середнього класу вирвали добробут, а потім розподілили його по всьому світу.

Як бачимо, це антитетичне протиставлення реалізується за рахунок реалізації негативного смислу підтримки «чужого» і занедбання «свого», «характерного» для попередньої адміністрації: «*enriching foreign industry*»– «*falling into disrepair and decay of America's infrastructure*»; «*subsidizing the armies of other countries*» – «*allowing for the very sad depletion of our military*»; «*defending other nations' borders*» – «*refusing to defend America's own borders*»; «*spending trillions and trillions of dollars overseas, other countries become rich*» – «*the wealth, strength, and confidence of America dissipates over the horizon*»; «*factories shuttered and left our shores, millions of American workers left behind, the wealth of America's middle class disappears*» – «*financies of America are redistributed all across the world*». При цьому лексика і словосполучення **позитивної аксіології** використовуються для позначення процесів, які відбуваються у зовнішньому щодо США світі: *enrich industry, subsidize the armies, defend borders, spend trillions and trillions of dollars, to become rich, a негативно оцінні* мовні одиниці на кшталт: *to fall into disrepair and decay, sad depletion of our military, the wealth, strength, and confidence of America dissipates, the wealth of America's middle class disappears, etc.*, застосовані для характеристики внутрішніх справ у військовій, фінансовій та економічній сферах життя американців. У цих абзацах імпліцитно зреалізована **тактика звинувачення**.

Проте «занедбання свого» Трамп обіцяє залишити у **минулому**: «*but that is the past*», а в **майбутньому**, починаючи від дня інавгурації нового президента: «*from this day forward*», Америці буде запропонована нова концепція розвитку: «*a new vision will govern our land*», сутність якої «*America first, America first*» – Найперше Америка, найперше Америка. І знову, як і на початку своєї промови, Дональд Трамп наголошує на тому, що хоче бути почутим не тільки американцями, а й іншими народами світу та їх можновладцями, використовуючи при цьому для посилення мовленнєвого впливу прийом часткового повтору з посиленням семантичної значущості опорного слова словосполучення: «*to be heard in every city, in every foreign capital, and in every hall of power*» – бути почутим у кожному місті, в кожній іноземній столиці і в кожному владному будинку. Реалізується комунікативна **тактика позитивного прогнозування**.

Таким чином, на макротекстовому рівні **минуле**, у якому всі преференції були віддані «чужому», протиставляється «своєму», царство якого прийде у **майбутньому**, яке починається вже під час інавгураційної промови нового президента. Як слідує з промови Д. Трампа, узагальнюючим номеном для

минулого може стати слово *destruction*, а для майбутнього – *protection*, яке призведе до процвітання і нарощення сили: «*Protection will lead to great prosperity and strength*». – Захист приведе до процвітання і сили. Майбутнє, пов'язане із правлінням Трампа, апіорі категоризується як позитивне за допомогою вербалізацій меліоративної аксіології: *prosperity, strength*. Можна твердити, що з огляду на цілісну архітектуру цієї інавгураційної промови у даному місці маємо контрапункт взаємодії негативних і позитивних смислів тексту, перші з яких пов'язані з діяльністю колишньої адміністрацією Б. Обама (при цьому реалізована комунікативна **тактика звинувачення** опонента-демократа), а другі супокладаються виключно майбутній діяльності нового президента-республіканця, який обіцяє покласти все своє життя на вівтар благополуччя пересічного американця (реалізація комунікативної **тактики позитивної самопрезентації**): «*I will fight for you with every breath in my body, and I will never ever let you down*». – Я буду боротися за вас з кожним подихом мого тіла – і ніколи у житті не підведу вас.

Нова державна політика призведе до небачених донині перемог Америки, які будуть зумовлені розбудовою національною економіки та інфраструктури, поверненням у країну робочих місць, багатства, і, що надто важливо, **мрій**. AMERICAN DREAM навряд чи можна кваліфікувати як цінність, це швидше концепт американської ментальності, котрий ґрунтується на американських ідеалах та цінностях (демократії, свободі, рівних можливостях) та спрямований на позитивне прогнозування майбутнього матеріального процвітання/ успіху безвідносно до соціального походження та вихідного статку, що досягається завдяки напруженій праці: «*America will start winning again, winning like never before. We will bring back our jobs. We will bring back our borders. We will bring back our wealth, and we will bring back our dreams. We will build new roads and highways and bridges and airports and tunnels and railways all across our wonderful nation. We will get our people off of welfare and back to work, rebuilding our country with American hands and American labor. We will follow two simple rules: buy American and hire American. We will seek friendship and goodwill with the nations of the world, but we do so with the understanding that it is the right of all nations to put their own interests first. We do not seek to impose our way of life on anyone, but rather to let it shine as an example. We will shine for everyone to follow. We will reinforce old alliances and form new ones and unite the civilized world against radical Islamic terrorism, which we will eradicate completely from the face of the earth.*» – Америка знову почне перемагати, перемагати так, як ніколи раніше. Ми повернемо наші робочі місця. Ми повернемо наші кордони. Ми повернемо наше багатство. І ми повернемо наші мрії. Ми будуватимемо нові дороги, і автобани, і мости, і аеропорти, і тунелі, і

Актуальні проблеми мовознавства

© Голубовська І. О., igolubovska777@gmail.com, Орлова Т. В., orlova.knu@gmail.com

Політичний дискурс як інструмент маніпулювання свідомістю електорату (на матеріалі інавгураційної промови Дональда Трампа 20 січня 2017 р.) (Українською)

залізниці – через всю нашу чудову країну. Замість залежності від соцзахисту ми повернемо нашим людям роботу – відновлюючи нашу країну американськими руками і американською працею. Ми будемо триматись двох простих правил: купувати американське і наймати американців. Ми шукатимемо дружби і доброї волі з народами світу – але з розумінням того, що право всіх народів ставити на перше місце свої інтереси. Ми нікому не прагнемо нав'язувати наш спосіб життя, а радше хай він сяє як приклад всім для наслідування. Ми зміцнимо старі союзи й укладемо нові – і об'єднаємо весь цивілізований світ проти радикального ісламського тероризму, який ми повністю зітремо з лиця землі.

У рамках цього абзацу тактика **позитивного прогнозування** реалізована за допомогою анафоричного синтаксичного часткового повтору, спрямованого на підвищення мовленнєвої емоційності та експресивності. Як відомо, саме **анафора** покликана демонструвати «впевнений, переважно оптимістичний емоційний настрій» [Костюнина 2014, с. 132], концентруючи увагу на **вихідній авторській установці**.

Далі Трамп вдається до використання комунікативної тактики **сакральної символізації**, ототожнюючи біблійну ідею єдності людей та єдності країни, солідарності її громадян, ненав'язливо пов'язуючи саме таку ситуацію з ідеєю захисту, який буде у такому випадку наданий силами небесними і земними: «*The Bible tells us how good and pleasant it is when God's people live together in unity. We must speak our minds openly, debate our disagreements honestly, but always pursue solidarity. When America is united, America is totally unstoppable. There should be no fear. We are protected and we will always be protected. We will be protected by the great men and women of our military and law enforcement. And most importantly, we will be protected by God.*» – Біблія каже нам: «Як добре і як приємно, коли Божі люди живуть разом у єдності». Ми мусимо відкрито говорити, що думаєм, чесно обговорювати наші розбіжності, але завжди прагнути до солідарності. Коли Америка об'єднана, Америку взагалі не зупинити. Не має бути ніякого страху – ми захищені, і ми завжди будемо захищеними. Нас захищатимуть видатні чоловіки і жінки нашого війська і сил правопорядку. І найважливіше – ми захищені Богом. Як відомо, потреба у захисті є однією з найфундаментальніших людських потреб [Maslow 1954].

У наступному абзаці у рамках розгортання комунікативної тактики **звинувачення** актуалізується така американська цінність, як «**Action and Work Orientation**», коли попередня адміністрація імпліцитно звинувачується у відсутності масштабності мислення та мрій, у відсутності політичної волі до конкретних дій, у підміні державних справ пустими балачками: *Finally, we must think big and dream even bigger. In America, we understand that a nation is*

only living as long as it is striving. We will no longer accept politicians who are all talk and no action, constantly complaining but never doing anything about it. The time for empty talk is over. Now arrives the hour of action. – Ми, нарешті, мусимо мислити масштабно, а мріяти ще масштабніше. В Америці ми розуміємо, що нація живе тільки тоді, коли вона змагається. Ми більше не будемо слухати політиків, які тільки говорять і нічого не роблять – постійно скаржаться, але ніколи нічого не роблять. Час порожніх розмов закінчився. Тепер приходить час дій.

Підходячи до завершення своєї промови, Трамп починає апелювати до таких основоположних для всіх американців психічних констант (які також можна зарахувати до емоційно-телеономних цінностей), як **патріотизм** (вербалізації на кшталт: *national pride, spirit of America, our soldiers, red blood of patriots, glorious freedoms, great American flag*) та **віра у Творця** (*night sky, almighty Creator*). При цьому дискурсивно розгортаються маніпулятивні **комунікативні тактики ідентифікації та сакральної символізації**: *«Do not allow anyone to tell you that it cannot be done. No challenge can match the heart and fight the spirit of America. We will not fail. Our country will thrive and prosper again. We stand at the birth of a new millennium, ready to unlock the mysteries of space, to free the earth from the miseries of disease, and to harness the energies, industries, and technologies of tomorrow. A new national pride will stir ourselves, lift our sights, and heal our divisions. It's time to remember that old wisdom our soldiers will never forget, that whether we are black or brown or white, we all bleed the same red blood of patriots. We all enjoy the same glorious freedoms and we all salute the same great American flag. And whether a child is born in the urban sprawl of Detroit or the windswept plains of Nebraska, they look up at the same night sky, they fill their heart with the same dreams, and they are infused with the breath of life by the same almighty Creator.* – Не дозволяйте нікому сказати вам, що щось неможливо зробити. Жоден виклик не може зрівнятися з серцем і духом Америки. Ми не зазнаємо невдачі. Наша країна знову буде успішною і процвітатиме. Ми стоїмо при народженні нового тисячоліття, готові розкрити таємниці космосу, щоб звільнити Землю від страждань, хвороб, мобілізувати енергію, промисловість і технологію майбутнього. Нова національна гордість буде рухати наші душі, визначати наш погляд і зціляти наші поділи. Час згадати стару мудрість, яку ніколи не забували наші солдати: чи чорні ми, чи коричневі, чи білі — у всіх нас тече та сама червона кров патріотів, ми всі користуємо тією самою славною свободою і салютуємо тому самому величому американському прапору. І діти, народжені в міських нетрях Детройта, і діти відкритих вітрам рівнин Небраски дивляться

Актуальні проблеми мовознавства

© Голубовська І. О., igolubovska777@gmail.com, Орлова Т. В., orlova.knu@gmail.com

Політичний дискурс як інструмент маніпулювання свідомістю електорату (на матеріалі інавгураційної промови Дональда Трампа 20 січня 2017 р.) (Українською)

на те саме нічне небо, наповнюють свої серця тими самими мріями, і життя вселене їм подихом того самого всемогутнього Творця.

Тут, на фоні наскрізної інтимізації (особові займенники *we, our*; детермінатор *the same*), застосовано, як вже було сказано, **тактику ідентифікації** (Трамп ототожнює себе з виборцями, з перемінами, з минулим і майбутнім Америки), яка поступово замінюється **тактикою сакральної символізації** через багатоступеневий **епіфоричний повтор**⁴, у рамках якого за допомогою маркера-детермінатора ідентифікації та об'єднання *the same* 45-ий президент Америки піднімає свою країну разом з собою до рівня Абсолюта: *We all bleed the same red blood of patriots. We all enjoy the same glorious freedoms and we all salute the same great American flag. And whether a child is born in the urban sprawl of Detroit or the windswept plains of Nebraska, they look up at the same night sky, they fill their heart with the same dreams, and they are infused with the breath of life by the same almighty Creator.* При цьому вибудовується синтагматичний ланцюг, у рамках якого словосполучення атрибутивного характеру: *the same red blood of patriots > the same glorious freedoms > the same great American flag > the same night sky > the same dreams > the same almighty Creator* немов би здійснюють маркування славної історії Америки від часів здобуття незалежності від метрополії, виборювання демократичних свобод, Декларації незалежності, становлення американської мрії до сьогоднішніх днів, що від початків було освячено благоволінням Творця. У простому реченні *they (children) look up at the same night sky* проступають, як видається, контури кантівського прецедентного тексту: «Дві речі на світі наповнюють мою душу священним трепетом – **зоряне небо** над головою і моральний закон всередині нас» (І. Кант).

І насамкінець Д. Трамп, звертаючись вже тільки до американських громадян (а не до людей всього світу, як на початку промови), застосовує водночас **тактику звинувачення** та **тактику позитивного прогнозування**: *«So to all Americans in every city near and far, small and large, from mountain to mountain, from ocean to ocean, hear these words: You will never be ignored again. Your voice, your hopes, and your dreams will define our American destiny. And your courage and goodness and love will forever guide us along the way. Together we will make America strong again, we will make America wealthy again, we will make America proud again, we will make America safe again. And, yes, together we will make America great again. Thank you. God bless you. And God bless America.* –Тому хай всі американці, у кожному місті, близько і далеко, великому і маленькому, від гори до гори, і від океану до океану, почують ці слова. Вас ніколи знов не зігнорують. Ваш голос, ваші надії і ваші

⁴ А епіфора, будучи антитетичним щодо анафори прийомом, як відомо, фокусує увагу реципієнта на наслідках дій, на їх бажаному результаті.

мрії будуть визначати нашу американську долю. І ваша сміливість, доброта і любов буде вічно вести нас по цій дорозі. Разом ми знову зробимо Америку сильною. Ми знову зробимо її багатою. Ми знову зробимо Америку гордою. Ми знову зробимо Америку безпечною. І так – разом ми знову зробимо Америку великою. Дякую. Хай благословить вас Бог. І, Боже, благослови Америку.

Тактика позитивного прогнозування втілюється іменниковими та прикметниковими номінатами позитивно-оцінного характеру, як-от: *hopes, dreams, courage, goodness, love; strong, wealthy, proud, safe, great*. **Епіфоричний повтор** з поступовим нарощуванням градусу абстракції (від сильної, багатой, безпечної країни до великої Америки) та з наскрізною інтимізацією (*you, your, we, together*) виступає **ключовим узагальнюючим моментом інавгураційної промови нового президента**.

Таким чином, проведений аналіз інавгураційної промови 45-ого президента США Дональда Трампа виявив використання у рамках загально маніпулятивної стратегії певні комунікативні тактики: 1) ідентифікація; 2) інтимізація; 3) позитивна самопрезентація; 4) звинувачення; 5) сакральна символізація; 6) об'єднання суспільних зусиль та спонукання до кооперації з владою; 7) позитивне прогнозування, – які реалізувалися за допомогою тих чи тих комунікативних ходів. Як правило, вербальні втілення комунікативних ходів тяжіють до добре відомих у традиційній стилістиці фігур повтору: анафорі та епіфорі, які є орієнтованими на певні комунікативні інтенції адресанта. Прийом інтимізації виступає для всього досліджуваного політичного тексту наскрізним. Не зафіксовано жодної тактики аргументації, використання логіко-раціональних доводів, у випадку актуалізації яких можна було б говорити про намагання **переконати**, а не просто отримати підтримку аудиторії на основі апеляції до її емоцій і переживань. Всі комунікативні тактики, що реалізують маніпулятивну стратегію впливу на електорат, імпліцитно спираються на політико-соціальні та духовно-етичні цінності американців, як-от: **«Future Orientation / Optimism»**, **«Equality / Equalitarism»**, **«Action and Work Orientation»**, **«Direction, Openness, Honesty»**; **«Change»**, енергетичний потенціал яких при імпліцитному розгортанні у дискурсі інавгураційної промови використовується президентом країни виключно в цілях укріплення щойно отриманої влади та досягнення поставлених політичних цілей – у майбутньому.

Література:

1. Архипова Є.О. Використання маніпулятивної стратегії комунікації в інформаційному суспільстві [Електронний ресурс]. Режим доступу: novyn.kpi.ua/2007-2-2/16_Arhipova.pdf
2. Барт Р. Миф сегодня : Избранные работы / Ролан Барт [Пер. с фр.]. – М.: Прогресс, 1994. –

Актуальні проблеми мовознавства

© Голубовська І. О., igolubovska777@gmail.com, Орлова Т. В., orlova.knu@gmail.com

Політичний дискурс як інструмент маніпулювання свідомістю електорату (на матеріалі інавгураційної промови Дональда Трампа 20 січня 2017 р.) (Українською)

- С. 72 – 130.
3. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества / Михаил Михайлович Бахтин. – М. : «Искусство», 1986. – 445 с.
 4. Бацевич Ф.С. Основы комунікативної лінгвістики / Ф.С. Бацевич. – К., 2004. – 342 с.
 5. Грайс Г. Логика и речевое общение / Г. Грайс // Новое в зарубежной лингвистике: Лингвистическая прагматика. – Вып. XVI. – М.: Прогресс, 1985. – С. 217 – 237.
 6. Даниленко О.С. Понятие и особенности политического дискурса [Электронный ресурс] / О.С. Даниленко // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Філологічні науки. – Кн. № 2, 2014. – С.62-66. Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe
 7. Дейк Т. ван. Язык. Познание. Коммуникация / Т. ван Дейк [Пер. с англ. / Сост. В.В. Петрова; Под ред. В.И. Герасимова; Вступ. ст. Ю. Н. Караулова и В. В. Петрова]. – М.: Прогресс, 1989. – 312 с.
 8. Дмитрук О.В. Маніпулятивні стратегії в сучасній англomовній комунікації (на матеріалі текстів друкованих та Інтернет-видант 2000-2005 років): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 / О. В. Дмитрук; КНУ ім. Т.Шевченка. – К., 2006. – 19 с.
 9. Доценко Е. Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита. – М.: ЧеРо, МГУ, 1997. – 344 с.
 10. Иссерс О.С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи. 5-е изд. – М.: URSS, 2008. – 288 с.
 11. Кондратенко Н.В. Комунікативні стратегії в українському політичному дискурсі: інтерактивна взаємодія учасників політичних ток-шоу / Н. В. Кондратенко // Діалог: Медіа-студії. – Вып. 8. – Одеса: Астропринт, 2009. – С. 48 – 58.
 12. Кара-Мурза С.Г. Манипуляция сознанием. — М.: Изд-во: Эксмо, 2005. – 832 с.
 13. Костюнина М.В. Лингвориторические особенности предвыборных речей Б. Обамы (2008 г.) // Политическая коммуникация: перспективы развития научного направления. – Екатеринбург, 2014. – С. 131-136.
 14. Левшенко Ю.И. Политический дискурс: Аналитический обзор теоретико-методологических подходов [Электронный ресурс]/ Ю.И. Левшенко // Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики. – Тамбов: Грамота 2012. – № 7. – С. 100 – 108. Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/politicheskiy-diskurs>.
 15. Маслова В.А. Политический дискурс: Языковые игры или игры в слова? / В. А. Маслова // Политическая лингвистика. – Вып. 1(24). – Екатеринбург, 2008. – С. 43 –48.
 16. Михалева О.Л. Политический дискурс как сфера реализации манипулятивного воздействия: автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.01 / О. Л. Михалева. – Кемерово, 2004. – 24 с.
 17. Неориторика: генезис, проблемы, перспективы // Сборник научно-аналитических обзоров. – Москва: МГУ, 1987. – С. 46 – 79.
 18. Перельгут Н.М., Сухоцкая Е.Б. О структуре понятия «политический дискурс» [Электронный ресурс] // Вестник Нижневартковского государственного университета. – Вып. № 2, 2013. Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/o-strukture-ponyatiya-politicheskiy-diskursi>.
 19. Пирогова Ю.К. Имплицитная информация как средство коммуникативного воздействия и манипулирования // Проблемы прикладной лингвистики. – М., 2001. – С. 209 – 227.
 20. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації / Г. Г. Почепцов. – 2-е вид. – К.: Вид. центр “Київський університет”, 1999. – 308 с.
 21. Снитко О.С. Василенко Н.В. Русский язык как деятельность: современные направления научного описания. Текст лекций. – К.: Издательско-полиграфический центр «Киевский университет», 2013. – 159 с.
 22. Цуцьева М. Г. Языковая личность как субъект политического дискурса / М. Г. Цуцьева // Вестник Балтийского федерального университета им. И. Канта. – 2012. – № 2. – С. 104–107.

Actual Problems of Linguistics

© Golubovska I., igolubovska777@gmail.com, Orlova T., orlova.knu@gmail.com

Political Discourse as a Tool for Manipulating the Consciousness of the Electorate (on the material of inaugural address of Donald Trump) (in Ukrainian)

23. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса / Е.И. Шейгал. – М.: ИТДГК «Гнозис», 2004. – 326 с.
24. Van Dijk T.A. What is Political Discourse Analysis / T.A. van Dijk. – Amsterdam, 1998. [Електронне видання]. – Режим доступу: <http://www.discourse-in-society.org>
25. Van Dijk T.A. Principles of Critical Discourse Analysis // Discourse and Society / T.A. van Dijk. – Vol. 4 (2). – London, 1993.
26. Van Dijk T.A. Discourse and Manipulation // Discourse & Society / T.A. van Dijk. – Vol. 17. – 2006. – P. 359 – 383.
27. Fairclough N. Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research / N. Fairclough. – London: Routledge, 2003. – 270 p.
28. Kohls L.R. The Values Americans Live By, 1984. Access mode: http://www1.cmc.edu/pages/faculty/alee/extra/American_values.html.
29. Leech G. N. Principles of Pragmatics. – London: Longman, 1983. – 250 p.
30. Maslow A. H. Motivation and Personality. – New York: Harpaer & Row, Publishers, Inc., 1954. – 369 p.
31. Torfing J. Discourse Theory: Achievements, Arguments, and Challenges // Discourse Theory in European Politics. Identity, Policy and Governance / J. Torfing. – London: Palgrave Vacmillan, 2005. – 359 p.
32. Wodak R. Language, power and ideology / R. Wodak. – London: Academic Press, 1989. – 289 p.

References:

1. Arkhipova E.O., 2007, *Vykorystannia manipulyativnoi strategii komunikacii v informacijnomu suspil'stvi* [Electronic resource, Use of manipulative strategy of communication in information oriented society]. Access mode: novyn.kpi.ua/2007-2-2/16_Arhipova.pdf (in Russ.).
2. Bart R., 1994, *Mif segodnia: Izbrannyje raboty* [A Myth Today. Selected Works]. Moskva, Progress, s. 72 – 130. (In Russ.).
3. Bakhtin M., 1986, *Estetika slovesnogo tvorchestva* [Ethetics of Creation with the Power of Word]. Moskva, «Iskustvo», 445 s. (In Russ.).
4. Bacevich F., 2004, *Osnovy komunikativnoi lingvistyky* [Basic Issues of Communicative Linguistics]. Kyiv, 342 s. (in Ukr.).
5. Grajs G., 1985, *Logika i rechevoje obshenje* [Logics and Verbal Communication]. In: *Novoje v zarubezhnoj lingvistike. Lingvisticheskaja pragmatic*, Vyp. XVI, Moskva, Progress, s. 217 – 237. (In Russ.).
6. Danilenko O.C., 2014, *Poniatije i osobennosti politicheskogo diskursa* [Electronic resource, Notion and Peculiarities of Political Discourse]. In: *Naukovi zapysky NDU im. M. Gogolia. Filologichni nauky*, kn. № 2, s. 62-66. Access mode: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe (in Russ.).
7. Dejk T. van, 1989, *Jazyk. Poznanije. Kommunikacija*, pod red. V.I. Gerasimova [Language. Cognition. Communication]. Moskva, Progress, 312 s. (In Russ.).
8. Dmitruk O.V., 2006, *Manipulativni strategii v suchasnij angломovnij komunikacii* [Manipulative Strategies in Contemporary English Communication]: avtoreferat dys. na zdobuttia nauk. stup. kand.filol.nauk: spec. 10.02.04, K., 19 s. (in Ukr.).
9. Docenko E. L., 1997, *Psikhologija manipulacii: fenomeny, mekhanizmy i zashita* [Phsycology of Manipulation : Phenomena, Mechanisms and Protection]. Moskva, CheRo, MGU, 344 s. (In Russ.).
10. Issers O.C. , 2008, *Kommunikativnyje strategii i taktiki russkoj rechi* [Communicative Strategies and Tactics of the Russian Speech]. Moskva, URSS, 288 s. (In Russ.).
11. Kondratenko N.V., 2009, *Komunikativni strategii v ukrajins'komu politychnomu dyskursi* [Communicative Strategies in Ukrainian Political Discourse]. In: *Dialog: Media-studii*, Vyp. 8., Odesa, Astroprint, s. 48 – 58. (In Ukr.).

Актуальні проблеми мовознавства

© Голубовська І. О., igolubovska777@gmail.com, Орлова Т. В., orlova.knu@gmail.com

Політичний дискурс як інструмент маніпулювання свідомістю електорату (на матеріалі інавгураційної промови Дональда Трампа 20 січня 2017 р.) (Українською)

12. Kara-Murza S.G., 2005, *Manipuliacija soznaniem* [Manipulation with Consciousness]. Moskva, Eksmo, 832 s. (in Russ.).
13. Kostyunina M.V., 2008, *Linguoritoricheskiye osobennosti predvybornykh rechej B. Obamy* [Linguistic Peculiarities of the Pre-elective Speeches of B. Obama]. In: Politicheskaya kommunikacija: perspektivy razvitija nauchnogo napravlenija, Jekaterinburg, s. 131-136. (in Russ.).
14. Levshenko Yu. I. 2012, *Politicheskij diskurs: analiticheskij obzor teoretiko-metodologicheskikh podkhodov* [Electronic resource, Political Discourse: Analytical Review of the Theoretical and Methodological Approaches]. In: Istoricheskije, filosofskije, politicheskije i yuridicheskije nauki, kulturologiya i iskusstvovedeniye. Voprosy teorii i praktiki, Tambov, Gramota, № 7, s. 100 – 108. Access mode: <http://cyberleninka.ru/article/n/politicheskij-diskurs>. (In Russ.).
15. Maslova V.A. 2008, *Politicheskij diskurs: yazykovye igry ili igry v slova* [Political Discourse: Playing with Words]. In: Politicheskaya lingvistika, Vyp. 1(24), Ekaterinburg, s. 43-48. (In Russ.).
16. Mikhaleva O.L., 2004, *Politicheskij diskurs kak sfera realizacii manipulyativnogo vozdejstviya* [Political Discourse as a Sphere of Manipulative Impact Realization]: avtoref. diss. na soiskanie uch. stepeni kand. filol. nauk: spec. 10.02.01, Kemerovo, 24 s. (In Russ.).
17. *Neoritorika: genezis, problemy, perspektivy* 1987 [Neorhetoric: Genesis, Problems, Perspectives]. In: Sbornik nauchno-analiticheskikh obzorov, Moskva, MGU, s. 46 – 79. (In Russ.).
18. Perelgut N.M., Sukhockaya E.B., 2013, *O strukture ponyatiya «politicheskij diskurs»* [About the Structure of the Notion “Political Discourse”]. In: Vestnik nizhnevartovskogo gosudarstvennogo universiteta, Vyp. № 2, Access mode: <http://cyberleninka.ru/article/n/o-strukture-ponyatiya-politicheskij-diskursi>. (In Russ.).
19. Pirogova Yu.K., 2001, *Implicitnaya informaciya kak sredstvo kommunikativnogo vozdejstviya i manipulirovaniya* [Implicit Information as a Device of Communicative Impact and Manipulation]. In: Problemy prikladnoj lingvistiki, Moskva, s. 209 – 227. (In Russ.).
20. Pochepcov G.G.(mol.), 1999, *Teoriya komunikacii* [Theory of Communication], 2 vyd., Kyiv, Vyd. centr “Kyjivskij universytet”, 308 s. (In Ukr.).
21. Snitko O.S., Vasilenko N.V., 2013, *Russkij yazyk kak deyatel'nost': sovremennyye napravleniya nauchnogo opisaniya. Tekst lekcij* [Russian Language as an Activity: Contemporary Trends of Scientific Description. Texts of the lectures], Kiev, Izdatelsko-poligraficheskij centr «Kievskij universitet», 159 s. (In Russ.).
22. Cucijeva M.G., 2012, *Yazykovaya lichnost' kak subjekt politicheskogo diskursa* [Homo Loquens as a Subject of Political Discourse], Vestnik baltijskogo federal'nogo universiteta im. I. Kanta, № 2, s. 104-107. (In Russ.).
23. Shejgal E.I., 2004, *Semiotika politicheskogo diskursa* [Semiiotics of Political Discourse], Moskva, «Gnozis», 326 s. (In Russ.).
24. Van Dijk T.A. 1998, *What is Political Discourse Analysis* Access mode: <http://www.discourse-in-society.org>
25. Van Dijk T.A. Principles of Critical Discourse Analysis // Discourse and Society / T.A. van Dijk. – Vol. 4 (2). – London, 1993.
26. Van Dijk T.A. 2006, *Discourse and Manipulation*. In: Discourse & Society, Vol. 17, p. 359 – 383.
27. Fairclough N. 2003, *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*, London, Routledge, 270 p.
28. Kohls L.R., 1984, *The Values Americans Live By*, Access mode: http://www1.cmc.edu/pages/faculty/alee/extra/American_values.html.
29. Leech G. N. 1983, *Principles of Pragmatics*, London, Longman, 250 p.
30. Maslow A. H., 1954, *Motivation and Personality*, New York, Harpaer & Row, Publishers, Inc., 369 p.
31. Torfing J., 2005, *Discourse Theory: Achievements, Arguments, and Challenges*. In: Discourse Theory in European Politics. Identity, Policy and Governance / J. Torfing, London, Palgrave Vacmillan, p. 23-47.
32. Wodak R., 1989, *Language, power and ideology* / R. Wodak, London, Academic Press, 289 p.